

РАКЪТ НА ДЕБЕЛОТО ЧЕРВО – НЕВИДИМИЯТ УБИЕЦ

Какво представлява ракът на дебелото черво?

Това е злокачествен тумор, който възниква и се развива в дебелото черво. Може да се открие във всяка част на този орган – от ануса и ректума (право черво) до цекума (сляпо черво). Най-често произлиза от епителните клетки в чревната стена. Затова лекарите наричат този рак колоректален карцином (КРК).

Как се образува

Колоректалният карцином обикновено води началото си от доброкачествени формации, наречени полипи, които са предшественици на заболяването. Полипите биват различни видове – някои от тях, ако не бъдат отстранени, задължително се превръщат в рак, докато други може никога да не претърпят такова развитие. **Процесът на превръщане на полип в рак е бавен, отнема 8-10 години, и протича абсолютно безсимптомно.** Единственият начин да бъде установено наличието на полипи е редовният скрининг чрез извършване на колоноскопия (метод на изследване, чрез който се наблюдава вътрешността на червото). Отстраняването на полипите е напълно безболезнен процес и представлява форма на превенция.

Колко често се проявява и кого засяга

- ✓ Ракът на дебелото черво е **третата по честота причина за смърт от злокачествено заболяване в света и втора в Европа** (след рака на белия дроб);
- ✓ Това е **вторият най-често срещан рак при жените и третият най-често срещан рак при мъжете**;
- ✓ **9 от 10 случая на рак на дебелото черво могат да бъдат лечими**, ако заболяването бъде открито в ранна фаза. Същевременно **25% от пациентите биват диагностицирани в предпоследен стадий**, когато вече са се появили метастази и в други органи. Преди появата на метастази **5-годишната преживяемост е около 90%**. След като ракът е метастазирал и в други органи (най-често бял дроб и черен дроб), **този процент рязко пада на 12%**;
- ✓ Около **5% от хората ще развият рак на дебелото черво през живота си**

Рискови фактори

- ✓ Рискът от възникване на рак на дебелото черво **нараства с възрастта**;
- ✓ Рискът е **по-висок в индустриално развити и урбанизирани райони**, какъвто е и България;
- ✓ Един от най-важните рискови фактори е **начинът на хранене** – консумацията на тлъсти червени меса, много животински мазнини, богати на консерванти храни, алкохол в големи количества и тютюнопушене;
- ✓ **Наднорменото тегло и затлъстяването** увеличават риска от развитие на КРК с 33%;
- ✓ **Наличие на фамилна обремененост** за рак на дебелото черво: рискът е значително повишен при кръвни роднини с колоректален карцином;
- ✓ Наличие на **хронични възпалителни заболявания на червата**: болест на Крон и язвен колит;
- ✓ Някои **наследствени заболявания**: фамилна аденоматозна полипоза (ФАП), синдром на Lynch, синдром на Gardner, синдром на Turcot и др.

Симптоми, които могат да ни подсказват, че става въпрос за рак на дебелото черво

Ракът на дебелото черво няма ранни симптоми! Наличието на оплаквания показва, че процесът вече е напреднал.

Трябва задължително да се търси лекарска помощ при наличие на следните оплаквания, особено след 50-годишна възраст:

- ✓ **Промяна в ритъма на изхождане** – внезапна промяна към запек, диария или тяхното редуване;
- ✓ **Данни за анемия** от проведени лабораторни изследвания;
- ✓ **Наличие на кръв в изпражненията** или черни изпражнения;
- ✓ **Необяснима загуба на тегло, липса на апетит, както и новопоявила се коремна болка.**

Как се поставя диагнозата?

- ✓ Чрез колоноскопия се взима биопсия (малка част) от засегнатия участък на дебелото черво;
- ✓ Патолог изготвя доклад дали изследваният материал е доброкачествен или злокачествен;
- ✓ Онкологичен комитет назначава допълнителни кръвни или образни изследвания, чрез които се определя стадия на заболяването, след което се определя индивидуален терапевтичен план.

Съвременни методи за диагностика и лечение

В България вече се провеждат **генетични изследвания (KRAS/NRAS)**, които са незаменим помощник на лекарите, когато става дума за метастатичен карцином на дебелото черво (напреднал стадий, в който злокачественото образуване има разсейки и в други органи). Те позволяват да се предвиди как определен вид тумор би се повлиял от определен вид лечение. Благодарение на тези маркери лекарите могат да изберат **най-подходящото лечение за конкретния пациент в конкретния стадий на заболяването** и за него да бъде изработен **индивидуален терапевтичен план**.

Възможна ли е профилактика?

Във всички развити страни съществуват програми за скрининг, които включват провеждане на колоноскопия (за търсене и отстраняване на полипи) при лица навършили 50-годишна възраст (40-годишна възраст, при наличие на роднина с КРК). В резултат на тези изследвания, в страните, където се провеждат, смъртността от колоректален карцином има трайна тенденция към намаляване, тъй като заболяването бива открито в много ранна фаза, когато е напълно лечимо.